

**PILOT STUDIJA ZDRAVSTVENIH, SOCIJALNIH I
OBRAZOVNIH POTREBA**

**MAPA POTREBA I RESURSA NA PODRUCJU OPCINE
ZAVIDOVICI I MJESNIH ZAJEDNICA
“BRANIOCI GRADA” I “GOSTOVICI-LOVNICA-MAHOJE”**

IBHI, Septembar 1998.

1. UVOD

1. ZNACAJ PRISTUPA I ISTRAŽIVANJA POTREBA I RESURSA NA NIVOU LOKALNE ZAJEDNICE

Da bi se istražile potrebe i resursi na nivou lokalne zajednice, prvo treba utvrditi šta je to lokalna zajednica, kakve su njene potrebe i kakvi su i koliki resursi.

Shodno Ustavu Federacije FBiH i Ustavima kantona - županija FBiH, općina je po analogiji lokalna zajednica, jer je po definiciji ovlaštena da ostvaruje lokalnu samoupravu.

Pitanje potreba i resursa lokalne zajednice, u FBiH je u sadašnjem trenutku postratne izgradnje i obnove potpuno nepoznato, jer istraživanja te vrste do sada nisu radena. Zna se samo da su potrebe ogromne a resursi neispitani.

Da bi se afirmisala nova svijest o važnosti lokalne zajednice moraju se prihvatiti i novi modeli, principi i tranzicioni procesi koji se nude za razvoj civilnog društva. Naime, mora se podstaci da generacije koje su odrastale i živjele u socijalističkom sistemu i društvu, kakvo je bilo bosanskohercegovačko društvo u zadnjih pedeset godina, prestanu biti ovisne samo o državi, njenim odlukama i gotovim rješenjima.

Razvoj civilnog društva u BiH treba da pomogne lijenju od te ovisnosti. Potrebe i resursi na nivou lokalne zajednice, moraju povećati djelokrug individualnog odlučivanja pojedinca. Tranzicija počinje od momenta, kada preveliki resurs koji ima vlada, politički proces i birokracija, uzme pojedinac u svoje ruke, u jednom malom mikro prostoru - lokalnoj zajednici i počne odlučivati, ali i biti odgovoran za svoj život i razvoj.

Potrebe i resursi na lokalnom nivou podrazumijevaju i punu zaštitu ljudskih prava i sloboda, razvoj demokratije, nezavisnost, samoodređenje, samoostvarenje, jakog pojedinca koji može da pokrene ali i da učestvuje u dobrovoljnim akcijama svoje mikro-zajednice.

Međunarodna zajednica, voljna da pomogne državu Bosnu i Hercegovinu u veoma teškoj situaciji u kojoj se sada nalazi, poslije četverogodišnjeg rata i agresije, želi da kroz pilot projekte razvojnog značaja podstakne razvoj lokalne zajednice i civilnog društva.

Da bi se ovi ciljevi postigli, UNOPS - PRINT projekt svojom Pilot studijom Mape potreba i resursa na području četiri opštine u BiH i to: Zavidovici, Kakanj, Travnik i Doboj inauguriše novi model istraživanja potreba ali i resursa lokalne zajednice u izgradnji civilnog društva u njoj.

2. POTREBA ZA INTEGRISANIM PRISTUPOM U RJEŠAVANJU ZDRAVSTVENIH, SOCIJALNO - ZAŠTITNIH I POTREBE U SEGMENTU OBRAZOVANJA

Projekat Mape potreba i resursa na podrucju općine Zavidovici u MZ “Branioci Grada” i MZ “Gostovici”, “Lovnica” i “Mahoje”, je multisektoralan projekat, nastao kao težnja ali i potreba za obavljanje određenih aktivnosti kroz proces učešća, ali i u korist lokalne zajednice.

Kao pojam, ali i kao pokret integracija je nastala u skandinavskim zemljama, ali je danas uzela maha u citavom svijetu. BiH kao država i društvo, s obzirom na sadašnju situaciju, ali i iskustva iz međunarodnih izvora, postala je svjesna da su promjene nužne u pravcu integracije obrazovanja, socijalnog i zdravstvenog sektora. Pokazala se potreba, za urgentnim, boljim, ali i za jeftinijim uslugama na svim nivoima koji više nude od usluga pružanih prije rata, a odnose se na grupe stanovništva najviše pogođene posljedicama rata.

Jedan od ciljeva ovog projekta je ostvarenje integrisanog pristupa vulneribilnim grupama, kao što su stari, djeca i invalidi, samohrane majke koje ni u aktuelnim, ni u drugim situacijama ne mogu ostvariti socijalnu sigurnost, bez organizovane pomoći društva, jer su dovedene u situaciju krajnje socijalne potrebe.

Integrisani pristup ili multisektoralno uvezivanje socijalne, zdravstvene i obrazovne djelatnosti da bi se pomoglo ugroženim grupama, nije bila karakteristika djelovanja na ovim prostorima.

Naime, svu opravdanost ovakav pristup je našao, zbog kvalitetnog i bržeg pružanja usluga onima koji imaju urgentnu potrebu za socijalno - zaštitnom, zdravstvenom ili obrazovnom uslugom, zbog ekonomičnosti i racionalizacije kadrova i službi.

3. OPCIJ ZNAČAJ LOKALNE ZAJEDNICE I INTEGRISANOG PRISTUPA ZA NOVI MODEL SOCIJALNE ZAŠTITE, ZDRAVSTVA I OBRAZOVANJA - CILJ PROJEKTA

Snažna lokalna zajednica, omogućava pojedincima da nađu svoj cilj u njoj, rješenje svojih svakodnevnih problema i zadovoljavanje svojih ljudskih potreba, a što je glavno dostignuće u razvoju civilnog društva.

Da bi lokalna zajednica postala snažna i doživjela puni održiv razvoj, u nju moraju biti uključeni svi akteri (lokalna administracija, ugrožene grupe, udruženja, građansko društvo, lokalne institucije i službe i međunarodne organizacije).

Integrisanim pristupom za zadovoljavanje osnovnih potreba pojedinca, porodica i društvenih grupa, kao socijalno zdravstveno ugroženih građana, obezbjeđuje se zadovoljavanje najurgentnijih potreba na nivou lokalne zajednice, gdje su te potrebe i identifikovane.

Identifikacija potreba u realizaciji pilot projekta Mape potreba i resursa za opcinu Zavidovici, izvršena je na podrucju Mjesnih zajednica “Branioci Grada”, “Gostovici-Lovnica-Mahoje”, sa ciljem pružanja urgentne podrške identifikovanim najugroženijim građanima.

Osim identifikacije, vulnerabilne skupine prema ovom projektu, ucestvuju i u planiranju socio-ekonomskog razvoja i definisanju lokalne strategije, koja treba da se primjeni, dakle, vrše uticaj i na socijalno zdravstvene akcije, što je i cilj ovog projekta.

4. METODOLOGIJA RADA U OKVIRU PRINT PROJEKTA

Cilj i zadaci Print projekta

Print projekat je razvojni projekat i ima za cilj davanje podrške reorganizaciji civilnog društva i njegovom globalnom razvoju, pocevši od procesa rekonstrukcije, obnove privrede do procesa demokratskog razvoja. Organizacije Ujedinjenih naroda - UNOPS i UNDP realizatori su Print projekta koji finansira italijanska vlada sa zadatkom da pomogne ekonomski razvoj, obrazovanje, zdravstvo i socijalnu zaštitu, ljudsko pravo i okoliš, u cetiri bosanskohercegovacke opštine: Travnik, Zavidovici, Kakanj i Doboju.

Print projekat nastavlja izgradivanje aktivnosti poduzetih u okviru “Atlas” projekta a odnose se na kreiranje i jacanje mreže više od sto italijanskih lokalnih zajednica povezanih sa dvadeset opština u Bosni i Hercegovini. Ova mreža poboljšava i veze između dobrovoljne repatrijacije izbjeglica Bosne i Hercegovine i društveno - ekonomskih, rehabilitacionih aktivnosti, koje su predviđene projektom u navedenim opštinama u Federaciji Bosne i Hercegovine (Srednje-Bosanski i Zenicko-Dobojski Kanton) kao i u Republici Srpskoj.

Organizaciona struktura aktivnosti – Podrucna radna grupa (PRG)

U opcini Zavidovici su odabrane dvije mjesne zajednice kao pilot podrucja u kojima ce se sprovoditi projekat "Mape potreba i resursa zajednice". To su “Branioci Grada” (pretežno urbana mjesna zajednica) i “Gostovici-Lovnica-Mahoje” (ruralna mjesna zajednica) u kojima su formirane Podrucne radne grupe (PRG) ciji sastav ne cine samo pojedinci iz lokalnih institucija sa službenim ovlaštenjima vec se u njenom sastavu nalaze predstavnici lokalnih NVO, predstavnici udruženja građana, volonteri i obicni građani - stanovnici pilot podrucja. Opštinska radna grupa je imenovala predstavnike Podrucnih radnih grupa za obje mjesne zajednice. Kako bi se održavao kontinuitet i saradnja neophodni za realizaciju projekta po dva predstavnika (clana) Podrucne radne grupe iz obje mjesne zajednice su ušla u sastav Opštinske radne grupe. Zadatak Podrucne radne grupe je da u projekat “Mapa potreba i resursa zajednice” ukljuci što je moguće veci broj clanova zajednice s ciljem, pravilnog analiziranja i identifikovanja stvarnih problema u vlastitoj sredini i, biranje i korištenje postojećih resursa kao najprihvatljivijeg rješenja za identifikovane probleme.

Opštinska radna grupa (ORG)

Opštinsku radnu grupu čine predstavnici opštinskih institucija, ljudi različitih profesija, koji rade na unapređivanju kvaliteta života cjelokupne zajednice i razvijanju i sprovođenju aktivnosti na planu humanog razvoja. U septembru, 1997 godine Nacelnik opštine Zavidovici imenovao je članove Opštinske radne grupe i dao im ovlaštenje za rad na Print projektu. Opštinska radna grupa je imala zadatak da prati, proces izrade "Mapa potreba i resursa zajednice" koji sprovodi Podrucna radna grupa, učestvuje u iznalaženju rješenja za zadovoljavanje najurgentnijih potreba ugroženih kategorija stanovništva i, jaca odnose između lokalnih institucija i građanskog društva. U okviru Opštinske radne grupe svaka institucija i organizacija razmatra problematiku lokalne zajednice sa svog aspekta i donosi odluke za moguća rješenja uz maksimalno korištenje raspoloživih resursa lokalnog područja. Opštinska radna grupa je svojim angažovanjem i podrškom u radu Podruncnih radnih grupa dala maksimalan doprinos za uspješnu realizaciju projekta.

Na opštinskom nivou je uspostavljen i ured za implementaciju (IU) koji vode "field" službenici iz Italije uz pomoć domaćeg osoblja. Oni su odgovorni za lokalno planiranje i operacione aktivnosti u uskoj saradnji sa lokalnim vlastima i lokalnim stanovništvom, prateći metodologiju društvenog učešća kroz projekat "Mape potreba i resursa zajednice." Službom za implementaciju projekta upravlja italijanski lokalni komitet koji je implementiran "Atlas" projektom. Za područje opštine Zavidovici službom za implementaciju upravlja italijanski lokalni komitet Brescia, Cremona i Alba koji je ujedno potpomogao i otvaranje "Ambasade lokalne demokratije" u okviru koje djeluje služba za implementaciju Print projekta.

Entitetske radne grupe i državna radna grupa

Metodologija Print projekta, pored Podrucne i Opštinske radne grupe podrazumijeva i formiranje radnih grupa na entitetskom i državnom nivou. Ove Radne grupe imenuju nadležna ministarstva. Cilj ovako konstituisanih radnih grupa je uspostavljanje decentralizovane saradnje kao jedan od puteva za srednjoročni i dugoročni razvoj društvenih zajednica. Ovakav oblik saradnje omogućuje sticanje saznanja o novim organizacionim modelima u različitim segmentima društvenog razvoja u drugim evropskim zemljama (Italija) i mogućnostima njihove primjene i usvajanja na našim prostorima. Pomaže reorganizaciji i integraciji socijalnog i zdravstvenog sektora kao obliku pomoći najugroženijim kategorijama stanovništva. Podržava se saradnja između institucija i lokalnog stanovništva i smanjuje svaki oblik društvenog isključivanja. Razvijaju se i podržavaju planovi koji imaju elemente održivog ljudskog razvoja a tiču se reorganizacije civilnog društva.

Proces pripreme/obuke i pozitivni efekti metodologije učešća u radu na Mapi mjesnih zajednica "Branioci Grada" i "Gostovci-Lovnica-Mahoje"

"Mapa potreba i resursa zajednice" je metodologija koja u cjelosti zavisi od motivacije cjelokupne zajednice i određivanja načina na koji će se postupiti radi postizanja cilja. U tom procesu najvažnije je bilo učiti i adekvatno upotrijebiti identifikovane izvore-resurse zajednice. Uključivanje zajednice u rad na projektu "Mape potreba i resursa zajednice" izgradilo je osjećaj jedinstva i solidarnosti - ljude je zbližila činjenica da svi imaju slične poteškoće a koje su ranije doživljavali isključivo kao individualne probleme. Ovakva metodologija rada doprinijela je poboljšanju odnosa između stanovništva i lokalnih institucija vlasti te je među njima uspostavljena konstruktivna veza i saradnja. Koncept cjelokupnog projekta nije se ograničio samo na lokalno stanovništvo već je u proces uključio i institucije, udruženja, nevladine organizacije.

Proces pripreme/obuke rada na Mapama područja se odvijao u dvodnevnom održavanju seminara koji su pohađali članovi Opštinske i Područne radne grupe obje mjesne zajednice. Obuka je imala za cilj pojačavanje motivacije uesnika, objašnjenjima ciljeva koji se projektom žele postići i preimucstva koja će iz toga proisteci.

Teme izlagane na seminaru su obradivale sljedeću problematiku:

- Tranzicija međunarodne pomoći u BiH i razvoj civilnog društva
- Povezivanje zdravstvenog sektora i socijalne zaštite
- Vodič za implementaciju projekta “Mape potreba i izvora zajednice”
- Interaktivna vježba među članovima grupe (rješavanje jednog problema) koja je imala za cilj izražavanje mišljenja o problemima u zajednici, pokušaj da se utiče na odluke vezane za te probleme i iznalaženje najprihvatljivijih rješenja unutar zajednice.

Održavanju seminara predhodili su obilasci na terenu koji su imali cilj:

- Prikupljanje podataka za sticanje što realnije slike područja u kojima se sprovodi projekat “Mape potreba i resursa zajednice”.
- Upoznavanje raspoloženja, želja i mogućeg otpora članova zajednice za sprovođenje projekta.
- Vodenje razgovora (grupni i individualni) sa članovima Opštinske i Područne radne grupe radi predstavljanja suštine projekta “Mape potreba i resursa zajednice”, isticanje prednosti i kvaliteta projekta čime se pobuđivala pažnja, interesovanje i pojačavala želja za učestvovanjem.
- Savladavanje prepreka pri prvim kontaktima koji su se ogledali u ravnodušnosti, sumnjicavosti, nepovjerenju onih kojima je projekat namijenjen.
- Kontinuirano izgrađivanje i očuvanje povjerenja.

Nacin prikupljanja podataka i izvori podataka

Kao tehnika za prikupljanje podataka korišten je Upitnik otvorenog tipa. Pitanja u Upitniku su formulisana tako da je stanovništvo imalo mogućnost davanja slobodnih odgovora. Pitanja u Upitniku su formulisana tako da su odgovori odražavali potrebe svih kategorija stanovništva i time se stekla realna slika stanja mjesnih zajednica “Branioci Grada” i “Gostovici-Lovnica-Mahoje.”

Anketiranje su sprovele Područne radne grupe (PRG), odgovorne za rad na projektu na području mjesnih zajednica. Da bi se obezbijedio što veći stepen tačnosti u prikupljanju podataka, područja mjesnih zajednica su podijeljena na manje zone i u svakoj od njih je formirana Pod-područna radna grupa. Za svaku ovu grupu je određen koordinator. Na taj način se, značajan dio stanovništva mjesnih zajednica dobrovoljno-direktno angažovao u iskazivanju svojih potreba, očekivanja, želja i interesa. Posebnu vrijednost predstavlja uključivanje najugroženijih kategorija stanovništva i grupa sa posebnim poteškoćama bilo u iskazivanju potreba ili u spremnosti za direktno uključivanje u rad na projektu.

2. ZAVIDOVICI — MJESNA ZAJEDNICA "BRANIOCI GRADA" - STANJE U MJESNOJ ZAJEDNICI

1. Opšti podaci (lokacija, površina, stanovništvo) i specifičnosti

Mjesna zajednica "Branioci Grada" je pretežno urbana mjesna zajednica u opštini Zavidovici. Nalazi se na lijevoj obali rijeke Bosne i obuhvata podružnice (sela) grupisane u četiri zone. Prva zona obuhvata podružnice Dubravicu i Podubravlje, druga zona obuhvata urbana naselja smještena u centru Zavidovica-"Branioci Grada I i II", "Sarajevsko", "Radnicko" "Naumova Avlija" i "Cumurana". Upravo u ovoj zoni su smješteni objekti od vitalnog značaja kako za mjesnu zajednicu tako i za opštinu Zavidovici. To su škole, drvno-industrijsko preduzeće "Krivaja", tekstilno preduzeće "Ziko", gradska Pekara, Javno komunalno preduzeće "Radnik", Dom zdravlja, Centar za socijalni rad, različita Udruženja građana, religijski objekti, kulturno-sportsko rekreativni objekti, turistički objekti. Treća zona obuhvata podružnice (sela) Ridžali, Džebe, Gornje Selo i Majdan. Četvrta zona obuhvata podružnice Alici i Dolina.

Na teritoriji ove mjesne zajednice živi 5.835 stanovnika u 2.030 domaćinstava. Stanovništvo je većinom bilo zaposleno u jednom od najpoznatijih centara drvne-industrije, preduzeću "Krivaja" sa najvećom fabrikom montažnih zgrada, koje trenutno radi sa 40% kapaciteta.

2.1. ZAVIDOVICI - MJESNA ZAJEDNICA "GOSTOVICI-LOVNICA-MAHOJE" - STANJE U MJESNOJ ZAJEDNICI

1. Opšti podaci (lokacija, površina, stanovništvo) i specifičnosti

U sastav Mjesne zajednice "Gostovici-Lovnica-Mahoje" su ušle dvije predratne zasebne mjesne zajednice "Lovnica" i "Mahoje." Mjesna zajednica "Gostovic-Lovnica-Mahoje" je ruralna mjesna zajednica opštine Zavidovici. Prostire se slivom rijeke Gostovic, Buretna i Pejica rijeka. Njenu cjelinu čini deset podružnica (sela) sa više zaseoka i to su: Lovnica, Stipovici, Poljice, Paravci, Kucice, Sinanovici, Borovnica, Lijevca, Bajvati-Beše i Mahoje. Vrlo razudena mjesna zajednica koja se prostire u dužini od 13 km. U blizini sela Gostovici su ruševine manastira Udrim ili Gostovic nastao u XVI vijeku.

Područje ove mjesne zajednice se odlikuje bogatstvom prirodnih resursa pogodnih za razvoj sportsko-rekreativnog turizma dok povoljni klimatski uslovi daju izvanredne mogućnosti za bavljenje poljoprivredom, stocarstvom, uzgojem gljiva i pčelarstvom.

Stanovništvo ove mjesne zajednice većinom je bilo zaposleno u preduzeću drvne industrije "Krivaja".

U ovoj mjesnoj zajednici živi 5.670 stanovnika u 1.586 domaćinstava.

2.2. STANJE U OPŠTINI ZAVIDOVICI

1. Opšti podaci (površina, stanovništvo, organizacija mjesnih zajednica)

Grad Zavidovici nalazi se u srednjoj Bosni na utoku rijeke Krivaje u rijeku Bosnu i pripada Zenicko-Dobojskom kantonu-županiji br. 4. Prvi put se spominje u 18 vijeku. Kao gradsko naselje razvio se za vrijeme Austro-ugarske okupacije izgradnjom željezničke pruge 1879. godine. Prva pilana otvorena 1887. godine. Razvijena industrija prerade drveta.

Površina 599 km².

Osnovni demografski i socijalno-ekonomski pokazatelji

1997. GODINA

<i>Stanovništvo</i>	36.815
Domicilno stanovništvo	32.811
Raseljena lica	5.796
- raseljeni sa strane	4.004
- interno raseljeni	1.790

Stanovništvo po dobnoj strukturi

0 - 6 godina	5.286
7 - 18 godina	5.976
19 - 64 godina	23.418
> 65 godina	2.135

Broj radnika

Uposleni	
- državni — društveni sektor	6.061
- privatni sektor	917
Na cekanju	
- državni — društveni sektor	454

Prijavljenih na birou za zapošljavanje	
- demobilisanih boraca	2.405
Neprijavljenih radnika (siva ekonomija)	30

<i>Broj penzionera</i>	3.734
------------------------	-------

2. Stanje socijalne zaštite

Stanje socijalne zaštite je veoma teško jer je u postratnom periodu ogroman broj stanovnika u stanju krajnje socijalne potrebe. Podatak da je 11.400 stanovnika ostvaruje prihode ispod 20 DEM po članu domaćinstva, govori da je oko 31% stanovnika socijalno ugroženo, a da 8.387 korisnika ostvaruje pravo prema kriterijima Svjetskog programa hrane.

Korisnici socijalne zaštite

Prema podacima Centra za socijalni rad Zavidovici, na dan 31.12.1997. godine a shodno važećem Zakonu o socijalnoj zaštiti ("Službeni list SRBiH", br. 39/84) korisnici socijalne zaštite su:

<i>Djeca-maloljetnici</i>	<i>Broj</i>	
Djeca bez roditeljskog staranja	48	Ukupno
- Djeca bez oba roditelja	34	
- Djeca nepoznatih roditelja	1	
- Djeca napuštena od roditelja	3	
- Djeca lišena roditeljskog prava	-	
- Djeca roditelja spriječenih da vrše roditeljsku dužnost	10	
 Djeca ometena u psihofizičkom razvoju	 26	 Ukupno
- Djeca ometena u fizičkom razvoju	4	
- Djeca ometena u psihickom razvoju	6	
- Djeca sa kombinovanim smetnjama u razvoju	3	
- Djeca sa oštećenjem čula sluha	5	
- Djeca sa oštećenjem čula vida	3	
- Djeca sa poremećajem u govoru i glasu	5	
 Djeca vaspitno zapuštena i zanemarena	 31	 Ukupno
Djeca čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama	36	Ukupno

Iz naprijed navedenog pregleda vidljivo je da djece kao korisnika socijalne zaštite ima ukupno 141.

Ovoj naprijed navedenoj kategoriji djece kao korisnika socijalne zaštite mora se nažalost dodati još jedna veoma ranjiva vulnerabilna kategorija djece bez jednog roditelja, koja važećim Zakonom o socijalnoj zaštiti nije tretirana a sada se utvrdilo kao posljedica rata da je to kategorija koja je izuzetno socijalno ugrožena i koja treba organizovanu pomoć ne samo lokalne zajednice nego i cijelog društva a naročito međunarodnih faktora. Tako, prema nepotpunim podacima Centra za socijalni rad Zavidovici, djece bez jednog roditelja je 512, od toga:

- Bez oca - 490
- Bez majke - 22

Od ovog broja djece ratne siročadi - bez jednog roditelja je 48.

<i>Punoljetna lica kao korisnici socijalne zaštite</i>	<i>Broj</i>	
- Materijalno neobezbjeđena i za rad nesposobna lica	580	Ukupno
Osobe sa invaliditetom	136	Ukupno
- Osobe sa tjelesnim oštećenjem	15	
- Osobe sa psihickim oštećenjem	18	
- Osobe sa kombinovanim smetnjama	15	
- Osobe sa oštećenjem čula sluha	25	
- Osobe sa oštećenjem čula vida	35	
- Osobe sa poremećajima u govoru i glasu	28	
Lica sa društveno negativnim ponašanjem	58	Ukupno
Ostala lica u stanju socijalne potrebe	480	Ukupno

Iz naprijed navedenog pregleda vidljivo je da odraslih - punoljetnih korisnika socijalne zaštite ima ukupno 1.275.

Dakle u opštini Zavidovici ukupan broj korisnika socijalne zaštite (djeca i odrasli) je 1.416 i ako ovom broju dodamo djecu bez jednog roditelja taj broj je 1.929.

Rat je uslovio da se broj potencijalnih korisnika socijalne zaštite poveća, dok se mogućnost za zadovoljavanje tih potreba višestruko smanjen.

Oblici, mjere i usluge socijalne zaštite

Materijalna pomoc	241	Ukupno
- Stalna novcana pomoc	55	
- Porodicni dodatak	12	
- Dodatak na školovanje i osposobljavanje	37	
- Dodatak za njegu od strane drugog lica	16	
- Povremene pomoci	21	
Osposobljavanje za rad	-	
Kucna pomoc i njega u kuci	12	
Smještaj u drugu porodicu	7	Ukupno
- Djeca	2	
- Odrasli	5	
Smještaj u ustanove socijalne zaštite	37	Ukupno
- Djeca	35	
- Odrasli	2	
Vaspitne mjere prema maloljetnicima	31	Ukupno
- Pojacan nadzor	13	
- Upucivanje u ustanove	-	
- Ostale mjere prema maloljetnicima	18	

Naprijed navedeni podaci pokazuju da Centar za socijalni rad utvrđuje korisnike i prava koja im pripadaju, ali da u isto vrijeme ne postoje prestacije — novcana davanja koja pripadaju tim korisnicima socijalne zaštite zbog nedostatka materijalnih sredstava na lokalnom — opšinskom nivou. Jedini način pomoci u toku rata a i sada u postratnom periodu su prirodni oblici davanja (prehrambeni paketi) putem humanitarnih organizacija. Sada u općini Zavidovici 8.387 korisnika ostvaruje minimalnu pomoc u hrani putem WFP (Svjetski program hrane). U posebno teškoj situaciji je 3.734 penzionera na području opštine čije su penzije izuzetno male i neredovne.

O težini socijalne ugroženosti stanovnika u općini Zavidovici najbolje govori podatak da je 11.400 korisnika primalo novcanu pomoc od 10 DEM mjesečno za pet mjesečnih davanja - krugova prema Projektu Svjetske banke (WB) Hitnog socijalnog oporavka - Podprojekat "Ciljana pomoc u novcu najsiromašnijim domacinstvima". Dakle, radi se o korisnicima koji su mjesečno ostvarivali prihod manji od 20 DEM po članu domaćinstva. Takvih socijalno ugroženih domaćinstava - porodica u Zavidovicima je 3.185.

Prema Podprojektu "Pomoc djeci bez roditeljskog staranja smještenoj u druge porodice" – od WB u Zavidovicima je 44 djece dobilo novcanu pomoc od 92 DEM u dvanaest mjesečnih isplata - krugova.

Nažalost, ovaj Projekat WB koji se realizovao u saradnji sa Federalnim ministarstvom socijalne politike, raseljenih osoba i izbjeglica je prestao da se realizuje, što znaci da ovako veliki broj korisnika sada nema mogucnosti za ostvarivanje bilo kakvih vidova novcane pomoci.

Lokalna služba socijalne zaštite

Centar za socijalni rad

Centar za socijalni rad — Zavidovici je javna ustanova i osnovan je 1963. godine. Osnivac ustanove je Opština Zavidovici.

Zadaci Centra za socijalni rad

Shodno važećem Zakonu o socijalnoj zaštiti Centar za socijalni rad osnovan je kao ustanova radi obavljanja poslova u vezi sa zadovoljavanjem potreba građana i njihovih porodica u socijalnoj zaštiti, kao i za obavljanje drugih poslova utvrđenih Zakonom i drugim propisima, i to da:

- otkrivaju, prate i proučavaju probleme iz oblasti socijalne zaštite,
- podsticu i organizuju preventivne aktivnosti,
- neposredno pružaju oblike socijalne zaštite i usluge socijalnog rada iz njegove nadležnosti,
- obavljaju poslove iz oblasti dječije i porodične zaštite,
- obavljaju poslove iz oblasti civilnih žrtava rata,
- izvršavaju vaspitne mjere i mjere zaštitnog nadzora nad maloljetnicima,
- vrše i druge poslove.

Nacin organizovanja socijalne službe

Centar za socijalni rad pokriva područje cijele opštine Zavidovici i svaki socijalni radnik (ima ih 4) pokriva dvije ili tri mjesne zajednice, što zavisi od broja stanovnika, udaljenosti mjesne zajednice od centra opštine i razudnosti mjesnih zajednica.

Stanje objekta i opreme - potrebe

Objekat u kome je smješten Centar za socijalni rad je neuslovna i dotrajala montažna baraka, sagrađena 1958. godine.

Objekat je usljed ratnih dejstava pretrpio znatna oštećenja. U 1997. godini je donacijom jedne humanitarne organizacije samo malim dijelom sanirano najvažnije na objektu (postavljanje krova, dimnjaka, pločica, krecenje i farbanje).

Potrebna je sanacija vanjske fasade zgrade - iznos 3.880 DEM, opremanje unutrašnjih prostorija - kancelarija (prostirke, zavjesa, dio namještaja, sitni inventar).

Stanje zaposlenih kadrova i potreba

Struktura zaposlenih radnika je sljedeća:

- socijalni radnik	4
- finansijski sektor	2
- upravni pravnik	1
- pomocno osoblje	2
- direktor (VSS)	1

Ukupno je zaposleno 10 radnika, a nedostaju još 4 radnika i to: psiholog, defektolog, dipl. radnik i 1 socijalni radnik, što otežava rad Centra i iskazana je potreba zapošljavanje ovih deficitarnih kadrova.

Iskazana je potreba i za edukacijom postojećih radnika na radu sa kompjuterom.

Saradnja sa humanitarnim i drugim organizacijama je konstantna i tim putem je obezbijedena pomoc u hrani, obuci, sjemenima i ogrevu, za socijalno ugrožene kategorije i korisnike stalne socijalne pomoci. Na ovaj nacin je obuhvaceno 547 korisnika - paketi hrane, 236 korisnika - sjemena i 10 korisnika - ogrijev.

U toku 1997. godine Centar je pomagao pri osnivanju:

- Udruženja slijepih i slabovidnih,
- Udruženja lica sa oštećenjem sluha i govora,
- Udruženja civilnih žrtava rata

Civilne žrtve rata

U Općini Zavidovici evidentirano je ukupno 172 civilne žrtve rata i to:

- 48 sa tjelesnim oštećenjem od 60% do 100%, (žena 25 i muškaraca 48),
- 56 sa tjelesnim oštećenjem od 20% do 60%, (žena 17 i muškaraca 56),
- 68 umrlih i poginulih, (žena 39 i muškaraca 29),
- od 172 civilne žrtve rata 68 su djeca uzrasta od 0-18 godina.

Ovo nisu konacni podaci, jer još ima predmeta u toku rješavanja ocjene invalidnosti. Prema važećem Zakonu o zaštiti civilnih žrtava rata ("Službeni list SRBiH", br. 34/84, 41/87, 41/89 i 33/90), utvrđena je zaštita civilnih žrtava rata koji su zadobili tjelesno oštećenje najmanje 60%, a ispod tog procenta ne mogu ostvariti prava po ovom zakonu.

Novcana naknada za civilne žrtve rata isplacena je zadnji put za decembar 1997. godine po Odluci o privremenom finansiranju i isplati naknada civilnih žrtava rata Zenicko-dobojskog kantona-županije.

Djecija zaštita

Prema zakonu o djecijoj zaštiti ("Službeni list RBiH", br. 39/84) utvrđena su prava za djeciji dodatak i evidentirano je 1.943 korisnika sa 3.463 djece, ali se od 1995. godine ne vrše isplate niti se vrše nove evidencije korisnika, jer u budetu kantona nisu predviđena sredstva za ove namjene.

3. Stanje zdravstvene zaštite

Stanje zdravstvene zaštite je uslovljeno: demografskim karakteristikama stanovništva, opštom i zdravstvenom kulturom, stepenom obrazovanja i pismenosti, uslovima života i rada, navikama, dostupnost zdravstvene zaštite i dr. S tim u vezi su zahtjevi i potrebe za zdravstvenom zaštitom, koji su podložni stalnim promjenama i u kontekstu su sa demografskim kretanjama, promjenama u vanjskoj sredini, organizacijom zdravstvene službe i razvojem medicinske nauke i tehnologije.

Od zdravstvenih ustanova u Zavidovicima ima Dom zdravlja sa 6 lokaliteta ili punktova primarne zdravstvene zaštite (Vozuca, Maoca, Hajdarevici, Kovaci, Gostovic i Dolina).

Objekti su dosta oštećeni, te je neophodna opravka i rekonstrukcija.

<i>Zdravstveni radnici</i>	<i>1991.</i>	<i>1997.</i>
Dr. medicine ukupno	45	28
Specijalista	15	7
Stomatologa	9	5
Farmaceuta	2	4
VZT	15	6
Broj ljekara na 1000 stanovnika	0,8	0,7

Rat je uticao da na promjenu uslova života a ratne posljedice su promjenile patologiju stanovništva.

Vodeće infektivne bolesti stanovništva u 1997. godine su bile sljedeće:

<i>Bolest</i>	<i>Broj slucajeva</i>	<i>Incidenc. na 100.000 st.</i>
Scabies	250	679
Angina streptococcica	147	399
Varicellae	123	334
Enterocolitic ac.	67	182
Tuberculosis activa	59	160

Osnovni vitalni pokazatelji u 1997. godini:

Broj živo rođenih	647	
Broj umrlih	292	
- Broj umrle dojenčadi	12	
Natalitet	17,57	promila
Mortalitet	7,63	"
Prirodni priraštaj	8,61	"
Dojenacka smrtnost	18,55	"
Opšti fertilitet	72,40	"

Vodosnabdjevanje na području opštine u smislu pokrivenosti područja mrežom, u odnosu na predratno stanje je nešto povoljnije. Mreža je proširena i adaptirana sredstvima humanitarnih organizacija, ali je nedovoljna. Problem je kvalitet i kvantitet potrebne vode. Da bi se to postiglo, neophodno je sanirati i proširiti vodozahvat "Suha", izraditi filtersko postrojenje, sanirati primarni vod koji je izrađen od azbestnih cijevi i pokriti 5 mjesnih zajednica sa vodovodnom mrežom.

Sredstva se obezbjeđuju iz kantonalnog budeta, kao i kod ostalih zdravstvenih ustanova, oko 90% potrebnih sredstava. Opština donira samo nešto namjenskih sredstava za troškove goriva ili za tekuće održavanje opreme ili objekata. Ova sredstva su povremena, zbog lošeg ekonomskog stanja opštine. Primjenjuje se i participacija, tako da se njeno učešće procjenjuje u prihodu oko 10%.

4. Stanje u obrazovanju

Predškolsko obrazovanje

U funkciji je jedna predškolska ustanova sa dva objekta. Ovim vidom zbrinjavanja obuhvaceno je 120 djece pretežno iz gradskog područja. Kapaciteti dozvoljavaju prijem još oko 100 djece. Međutim, nepopunjenost kapaciteta je zbog visoke mjesečne cijene od 50 KM po djetetu. Zaposleno je 121 radnik. Objekti obdaništa su obnovljeni djelimično jer na jednom objektu je potrebno izvršiti sanaciju krova. Cilj predškolskog odgoja u Zavidovicima je razvoj mreže obdaništa u seoskim područjima (oko 15 objekata) za što postoji velika zainteresovanost ali nedostaju finansijska sredstva za realizaciju ovog projekta (oprema, namještaj i drugo) kao i integracija djece sa ometenostima u razvoju.

Osnovno obrazovanje

Na području Opštine ima 6 osnovnih i osmogodišnjih škola sa 200 odjeljenja u kojima nastavu pohađa 5.645 učenika. Na općini nema djece koja nisu obuhvaćena obavezanim osnovnim obrazovanjem, odnosno nema takvih saznanja.

Zaposlena su 280 radnika.

U toku rata mnoge škole su u potpunosti ili djelimično devastirane. Veliki dio škola je obnovljen sredstvima opštine i uz pomoć međunarodnih organizacija, međutim stanje nije zadovoljavajuće i još se nije postigao predratni nivo (nijedna škola nije opremljena potrebnim namještajem, učilima, a fiskulturne sale nisu u funkciji).

Srednjoškolsko obrazovanje

U Zavidovicima postoje tri srednje škole sa 54 odjeljenja i to: Gimnazija, Srednja stručna škola i Tehnička škola.

Srednjoškolskim obrazovanjem obuhvaćeno je 1.657 učenika i veoma mali procenat djece nije obuhvaćen ovim vidom obrazovanja.

Broj zaposlenih radnika je 60.

Mogućnost stipendiranja učenika je veoma mala zbog veoma lošeg stanja u privredi.

U toku rata sve srednje škole su u potpunosti porušene.

U poslijeratnom periodu sanirane su dvije škole (Gimnazija i Tehnicka) a objekat Srednje strucne škole još nije obnovljen. Potrebe srednjih škola su u ucilima, kabinetima i namještaju.

Specijalno obrazovanje

Nema specijalnih odjeljenja sada u Zavidovicima, ali su u fazi formiranja i od iduce školske godine bit ce planirana odjeljenja za osnovno- školsko obrazovanje u jednoj od osnovnih škola.

Obrazovni sistem za podrucje općine

Obavlja se po kantonalnim zakonskim propisima i jedinstven je za podrucje cijele općine. Nastavni planovi, programi i udžbenici doneseni su od strane Federalnog ministarstva obrazovanja.

U toku su tranzicioni procesi u sferi obrazovanja. Nema privatnih niti vjerskih škola. Zastupljene su specificnosti svih naroda kao i nacionalna izmještanost učenika i zaposlenog kadra.

Finansiranje obrazovnog sistema

Materijalni položaj obrazovanja u općini je veoma težak, narocito kod obezbjedenja plata za zaposlene (koje su ipak redovne), materijalnih troškova, potrebnog inventara i ucila. U toku rata potpuno je uništen bibliotekarski fond škole i niti jedna škola nema formirane biblioteke.

5. Stanje u drugim sektorima, prije svega ekonomiji, koja utice na situaciju u posebnim sektorima

Stanje u ekonomskoj sferi

U toku rata grad je pretrpio velika razaranja, što je ostavilo posljedice u ekonomskoj sferi. Procjenjuje se da je oko 40% individualnih objekata za stanovanje — kuća oštećeno. Do sada je saniran samo jedan manji dio i oko 70% oštećenih krovova stambenog fonda.

Stepen iskorištenosti proizvodnih kapaciteta je oko 30% u državnom sektoru, u odnosu na predratni period. Sektor drvne industrije ima velike sirovinske resurse u eksploataciji šume, na šumskom podrucju "Krivajsko". Državnih preduzeca je 12 i 70 privatnih preduzeca.

Saobraćajnice su u veoma teškom stanju u odnosu na predratno stanje, zbog velikog stepena oštećenja uzrokovano ratnim dejstvima. Budetska sredstva za obnovu puteva nisu obezbijedena.

Vodosnabdijevanje je loše u smislu kvaliteta i kvantiteta vode. Neophodna je sanacija i proširenje vodozahvata "Suha", izrada filterskih postrojenja i proširenja primarnog voda od azbestnih cijevi. Potrebno je pokriti 5 mjesnih zajednica sa vodovodnom mrežom.

Kanalizacionu mrežu je neophodno hitno sanirati. Nema mogućnosti za vecim investicionim ulaganjem, niti ima odraza na zdravstveno stanje stanovništva.

Cijela teritorija općine je pokrivena elektro sistemom, ali je potrebno sanirati elektro-mrežu na području Vazuće i Ribnice zbog slabog napona te sanirati javnu rasvjetu u gradu koje je u funkciji samo 30%.

Poštansko-telegrafski saobraćaj je na predratnom nivou i samo 60% teritorije općine je pokriveno telefonskom mrežom. U tri mjesne zajednice potrebno je zamijeniti postojeće telefonske centrale.

2.3. IZRADA MAPE MJESNE ZAJEDNICE "BRANIOCI GRADA" I DOBIVENI REZULTATI

1. Specifičnosti u načinu organizovanja mjesne zajednice "Branioci Grada" pri izradi Mape

Tokom dvodnevno seminar održanog 15-16 decembra, 1998 godine kojeg su pohađala 24 uesnika - članovi Opštinske i Područne radne grupe obrađivane su aktuelne teme koje su doprinijele razumijevanju sadašnje situacije a istovremeno su se iznosile ideje o mogućnostima razvoja zajednice u postojećim uslovima oslanjanjem na vlastite snage i postojeće resurse. U uslovima kad se humanitarna pomoć sve više smanjuje Print projekat je zainteresovao i podstakao na razmišljanje sve prisutne isticanjem prednosti i značaja specifične metodologije učesnika lokalne zajednice u cilju prevazilaženja postojećih teškoca. Održavanje seminar pratili su državni i lokalni mediji.

Razumijevanje suštine projekta pokazalo se načinom organizovanja aktivnosti na izradi "Mape potreba i resursa zajednice" od strane Područne i Opštinske radne grupe. Odlučeno je da Upitnik-anketa posluži kao instrument za prikupljanje mišljenja i identifikovanje potreba i postojećih resursa na području mjesne zajednice. Korišten je grupni intervju tamo gdje se to činilo bržim i efikasnijim načinom da se dođe do podataka (udaljena sela) što nije umanjilo vrijednost rezultata, a u svim ostalim slučajevima je sprovedeno pojedinačno anketiranje domaćinstava. U anketiranju su sem članova Područne radne grupe učestvovali i studenti i učenici - volonteri. Uporedo sa sprovođenjem ankete intenzivno se radilo na izradi Mape područja. IBHI-Print tim je prisustvovao svim sastancima Područne radne grupe pružajući tehničku pomoć i podršku u vođenju grupe do konačne realizacije projekta. Sastancima su povremeno i prema potrebi, prisustvovali članovi IBHI-expertnog tima čija mišljenja su doprinosila iznalaženju što prihvatljivijih rješenja za konkretne probleme iz domena zdravstva i socijalne zaštite stanovništva.

Radi što boljeg razumijevanja karakteristika svog područja, kao i mogućnosti uključivanja najugroženijih kategorija stanovništva u iskazivanju sopstvenih potreba Područna radna grupa se podijelila na četiri Područne radne grupe. Svaka je imala svog koordinatora, plansku podjelu zadataka unutar grupe kao i tačno određenu zonu unutar mjesne zajednice u kojoj djeluje. Koordinator Pod-područnih radnih grupa su stalno izvještavali koordinatora Područne radne grupe o rezultatima rada na terenu. Svi problemi su zajednički rješavani. Svi članovi Područne radne grupe su bili visoko motivisani za rad, a ono što treba posebno istaći kao doprinos toj motivaciji je tijesna saradnja sa članovima Opštinske radne grupe. Ostvarena je puna saradnja lokalne zajednice i predstavnika lokalnih institucija i samo takav pristup u sprovođenju Print projekta mogao je dati visoke rezultate koje je ova zajednica i ostvarila.

Uspješna saradnja Područne i Opštinske radne grupe ostvarena je između italijanskog lokalnog komiteta (IU) -Zavidovici-Ambasada lokalne demokratije.

Razmjenjivane su posjete sa drugim zajednicama u kojima se sprovodio identican projekat kako u Federaciji BiH tako i u Republici Srpskoj s ciljem razmjene iskustava i učenja jednih od drugih. Stimulisalo se učešće. Podsticajno je djelovalo saznanje da su obezbijedena finansijska sredstva neophodna za realizaciju predviđenih aktivnosti. Sve ovo je doprinijelo da Podrucna radna grupa uspješno završi rad na izradi Finalne mape potreba i resursa zajednice.

Prezentacija Finalne mape u pratnji lokalnih medija održana je 4.4.1998 godine. Svaka Pojedinačna mapa prezentovala je jednu zonu u okviru mjesne zajednice uradenu od strane Pod-podrucne radne grupe zadužene za tu zonu. Pored tih Pojedinačnih mapa Podrucna radna grupa je izradila zasebnu Finalnu mapu koja je na jednom mjestu prezentovala potrebe i resurse cetiri zone koje cine mjesnu zajednicu "Branioci Grada." Mapa je pregledna i jasna jer je za njenu izradu korišten grafoskop kao pomocno sredstvo. Simboli kojima su predstavljene iskazane potrebe i resursi (ima ih oko 80) su uradeni uz pomoc kompjutera tako da se postigla jasnoca i laka "citljivost" Mape. Sva pitanja-problemi o kojima se diskutovalo tokom cetvoromjesecnog rada na Mapi sada su lako uocljiva a posebnu vrijednost predstavljaju simboli kojima su obilježeni resursi koje zajednica stavlja na raspolaganje u cilju rješavanja konkretnih potreba zajednice.

Sedam dana prije prezentacije Finalna mapa je bila izložena u šetackoj zoni u ostakljenom panou kako bi lokalno stanovništvo koje nije ucestvovalo u diskusiji moglo dati svoje komentare i sugestije nakon videnja Mape.

2. Rezultati dobiveni izradom Mape mjesne zajednice "Branioci Grada"

Podrucna radna grupa mjesne zajednice "Branioci Grada" sprovela je putem Upitnika istraživanje na svom podrucju kako bi došla do što realnije slike o postojećem stanju u razlicitim segmentima društvenog života. Na podrucju ove mjesne zajednice živi 5.835 stanovnika u 2.030 domacinstava. Istraživanjem je obuhvaceno 750 domacinstava. Sredivanjem podataka dobivenih sprovedenim istraživanjem došlo se do podataka o najugroženijim kategorijama stanovništva i njihovim potrebama u razlicitim segmentima društvenog razvoja. To su sljedece kategorije stanovništva.

Stara lica

Od 61-70 godina starosti –ukupno 521

Od 71-80 godina starosti – ukupno 223

Od 81-98 godina starosti- ukupno 39

Invalidi

Ukupno 180 invalida sa razlicitim stepenom invaliditeta

Samohrane majke

Ukupno 50

Djeca bez roditelja

Bez jednog roditelja –ukupno 75

Bez oba roditelja - ukupno 2

Nezaposleni

Evidentirano kod Zavoda za zapošljavanje –ukupno 533

Podaci ukazuju na potrebu maksimalnog angažovanja cijele lokalne zajednice uključujući lokalne institucije i nevladine organizacije (NVO) na iznalaženju načina za prevazilaženje postojećeg stanja. Populaciji u kojoj živi 783 starih lica od 61-98 godina starosti ili 13,4 % od ukupnog broja ispitanih stanovnika, ljudska njega, odgovarajuće duhovno i tjelesno staranje istinska je pomoć.

Kako je i visoka nezaposlenost ozbiljan problem, lokalna zajednica smatra da treba vršiti uticaj na društvene i političke ustanove s ciljem provođenja odgovarajućih privrednih mjera u okviru plana razvitka i tako doprinijeti poboljšanju uslova i podizanja životnog standarda zajednice u cjelini.

3. Problemi u izradi Mape mjesne zajednice "Branioci Grada" (odnos građana mjesne zajednice i javnih institucija)

Tokom šestomjesečnog rada na realizaciji projekta "Mape potreba i resursa zajednice" Opštinska i Područne radne grupe su pokazale visok stepen odgovornosti u svom radu, nalazeci uvijek pravi način za međusobnu saradnju i pomoć. Građani su takođe dali veliki doprinos uključujući se u diskusiju tokom prezentacije Finalne mape u određivanju prioriteta područja. Nije bilo nikakvih smetnji za sprovođenje projekta. Mnogo su pomogli i mediji u informisanju stanovništva o fazama i napredovanju u realizaciji projekta.

2.4. IZRADA MAPE MJESNE ZAJEDNICE "GOSTOVICI-LOVNICA-MAHOJE" I DOBIVENI REZULTATI

1. Specifičnosti u načinu organizovanja mjesne zajednice "Gostovici-Lovnica-Mahoje" pri izradi Mape

Print projekat "Mape potreba i resursa zajednice" je bio prvi humanitarni projekat koji se u post-ratnom periodu sprovodi na području ove mjesne zajednice sa veoma složenim problemima nastalim u zadnjih sedam godina. Stanovništvo se osjećalo zapostavljenim u odnosu na druge sredine u kojima je humanitarna djelatnost međunarodne zajednice bila prisutna. Iz tog razloga članovi Područne radne grupe su s visokom motiviranošću pristupili sprovođenju projekta koji je davao šansu za rješavanje nagomilanih problema i izmjenu stanja u vlastitoj sredini. Ovu zainteresovanost za rad na projektu članovi Područne radne grupe prenijeli su na stanovništvo cijele mjesne zajednice. U tome im je pomoglo pohađanje dvodnevnog seminara gdje su ciljevi projekta još jasnije prezentirani. Podsticajno je djelovalo i saznanje da je još jedna mjesna zajednica na opštini "Zavidovici" ("Branioci Grada") također uključena u realizaciju projekta. To je doprinijelo još boljem uocavanju i razumijevanju specifične problematike šireg područja ali i kvalitetu odgovora na specifične potrebe. Stimulisalo se učešće, smanjivao osjećaj izolovanosti, postojalo je stalno međusobno pomaganje.

Kako se radilo o brojnoj populaciji koja treba biti obuhvaćena istraživanjem u cilju identifikovanja potreba i resursa područja formirane su Pod-područne radne grupe, po jedna za svaku od deset podružnica (sela) koja ulaze u sastav mjesne zajednice "Gostovici-Lovnica-Mahoje." Svaka od tih deset Pod-područnih radnih grupa ima svog koordinatora koji su sve probleme na koje su nailazili u radu na svom području rješavali zajednički sa koordinатором Područne radne grupe. Članovi Područne radne grupe su bili stanovnici različitih dijelova mjesne zajednice čime je obezbjeđen veći doprinos u kvalitetu rada na projektu - bolje poznavanje

problematike područja na kojem se živi i veća motivisanost za rad. Ovakva organizacija rada na terenu imala je niz prednosti za brži i efikasniji rad s obzirom da se mjesna zajednica proteže na prostoru od 13 km.

Za prikupljanje mišljenja, identifikovanje potreba i postojećih resursa na području mjesne zajednice Područna radna grupa je izradila Upitnik-anketu koristeći smjernice IBHI ekspertnog tima. Tamo gdje se to činilo bržim i efikasnijim načinom da se dođe do podataka korišten je grupni intervju a u svim ostalim slučajevima sprovedeno je pojedinačno anketiranje domaćinstava.

Uporedo sa prikupljanjem podataka crtane su Pojedinačne mape područja. Izrađeno je deset Pojedinačnih mapa - svaka Pod-područna radna grupa izradila je Mapu svog područja.

Od posebnog značaja je bilo dogovaranje i usaglašavanje jedinstvenih simbola kojima su predstavljene identifikovane individualne i kolektivne potrebe. Posebnu vrijednost predstavljaju dogovoreni simboli koji označavaju postojeće resurse na području lokalne zajednice.

IBHI Print tim je prisustvovao svim sastancima Područne radne grupe u cilju pravilnog vođenja grupe do konačne realizacije projekta. Prema potrebi, sastancima su povremeno prisustvovali i članovi IBHI ekspertnog tima koji su svojim mišljenjima i sugestijama doprinosili iznalaženju rješenja za goruće probleme zajednice u oblasti zdravstva, socijalne zaštite i obrazovanja.

Ostvarena je maksimalna saradnja i podrška od strane Opštinske radne grupe u realizaciji projekta. Podjednako značajna je bila i podrška i saradnja sa Ambasadom lokalne demokratije u okviru koje djeluje italijanski Lokalni komitet odgovoran za implementaciju projekta.

Mediji su mnogo doprinijeli uključivanju što većeg dijela stanovništva mjesne zajednice u sprovođenju projekta. Najvažnije od svega je bilo uključivanje i učešće predstavnika najugroženijih kategorija stanovništva u iskazivanju mišljenja i davanju mogućnosti da utiču na promjene u vlastitoj sredini u skladu sa iskazanim potrebama.

Prezentacija Finalne mape uz prisustvo lokalnih medija održana je 3. maja, 1998 godine u auli Osnovne škole "Gostovici." Finalna mapa je nastala nakon sjedinjavanja deset Pojedinačnih mapa u jednu. Mapa je pregledna i jasna i na jednostavan i pristupačan način odražava sliku postojećeg stanja u mjesnoj zajednici. Toj lakoj "citljivosti" Mape su doprinijeli kompjuterski urađeni simboli koji se mogu premještati zavisno od promjena stanja na terenu.

Za rad na projektu koji će doprinijeti razvoju lokalne zajednice Područna radna grupa je uložila ogroman trud. Rad je bio volonterski a za realizaciju svega što je ostvareno utrošeno je 600 sati za radne sastanke, 400 sati za ukupan rad na Mapama do konačne izrade Finalne mape.

2. Rezultati dobiveni izradom Mape mjesne zajednice "Gostovic-Lovnica-Mahoje"

Na području ove mjesne zajednice živi 5.670 stanovnika u 1.586 domaćinstava. Slika postojećeg stanja u mjesnoj zajednici dobivena je sprovedenim istraživanjem kojim je obuhvaćeno 4.819 stanovnika ili 85% koji žive u 1.348 domaćinstava. Sprovedenim istraživanjem se došlo do identifikovanja ugroženih kategorija stanovništva kojima su potrebni različiti oblici društvene pomoći, počev od zdravstvenih socijalnih i obrazovnih. Iskazane potrebe u okviru različitih segmenata društvenog razvoja podstakli su lokalnu zajednicu da maksimalno koristi raspoložive potencijale, čije je korištenje zanemareno i da nalazi načine za oživljavanje onih čije je korištenje smanjeno ili onemogućeno usljed ratnih dejstava. Rezultati istraživanja pokazuju sljedeće:

Stara lica

Od 61-70 godina-ukupno 360

preko 70 godina-ukupno 200

Populacija starih lica (ukupno 560) koja zahtijeva zdravstvenu i socialnu brigu ujedno su obaveza cijele zajednice. Cesto traže ljekarske savjete koji nisu neposredno medicinske prirode zbog specifičnih okolnosti u kojima žive (sami ili bez osnovnih sredstava za život) te ljekar preuzima ulogu socijalnog pomagaca.

Djeca socijalno ugrožena

Bez oba roditelja -ukupno 5

Nepoznatih roditelja -ukupno 7

Napuštena od roditelja-ukupno 16

Bez majke -ukupno 20

Bez oca -ukupno 92

Kad god je to moguće zajednica treba pokazati razumijevanje i iznaci način za pomoć ovoj djeci .

Invalidi

Vojne i civilne žrtve rata-ukupno 132

Lica sa razlicitim oblikom smetnji u razvoju

Ukupno-143

Kategorija koja zahtijeva posebnu pažnju i pomoć zajednice u borbi protiv društvene isključenosti pogotovo kad su u pitanju djeca. Prihvaćen je eksperimentalni Projekat integracije djece u redovan sistem školovanja.

Oblici socijalne zaštite

Socijalna pomoć-ukupno 23

Povremena pomoć-ukupno 25

Pomoć u hrani-ukupno 15

Potrebe stanovništva za različitim oblicima socijalne pomoći su ogromne ali su mogućnosti institucija koje trebaju pružiti pomoć minimalne.

Školska sprema

Bez školske spreme-ukupno 215

NK, KV, VK, radnici -ukupno 501

Srednja stručna sprema-ukupno 377

Viša i visoka stručna sprema-ukupno 20

Nepismenih

Ukupno-229

Ima analfabetizma, 4,7% ispitanog stanovništva je nepismeno.

Na školovanju

Učenika-ukupno 962

Studenti-ukupno 55

Niska je obrazovna struktura stanovništva, a u skoroj budućnosti ne može se očekivati znatna izmjena stanja s obzirom da se trenutno na visokoškolskim ustanovama obrazuje samo 55 studenata ili 1% od ukupnog broja ispitanih.

Nezaposleni

Prijavljeni kod Biroa za zapošljavanje-ukupno 499

Radnici na cekanju-ukupno 144

Još uvijek ne postoji rješenje problema nezaposlenosti tako da poljoprivreda predstavlja jedno od glavnih zanimanja stanovništva u cilju preživljavanja, iako ni za to ne postoji dovoljna tehnička opremljenost.

3. Problemi u izradi Mape (odnos građana mjesne zajednice “Gostovici-Lovnica-Mahoje” i javnih institucija)

Područna radna grupa nije imala mjesto stalnog okupljanja kako za održavanje sastanaka tako i za izradu Mape. Korišten je prostor u slobodnim učionicama Osnovne škole. Zbog velicine područja koje je obuhvaćeno pilot projektom išlo se relativno sporije s realizacijom projekta u poređenju sa mjesnom zajednicom “Branioci Grada.” Sela se protežu u dužini od 13 km tako da je to otežavalo kontakte među članovima Područne radne grupe i stanovništva. Područna radna grupa je imala punu podršku za svoj rad od strane Opštinske radne grupe iako im je nedostajala njihova prisutnost na radnim sastancima radi pružanja moralne podrške u vrijeme kad je dolazilo do zastoja u radu.

2.5. UTVRĐENI PRIORITETI MJESNE ZAJEDNICE “BRANIOCI GRADA” U RJEŠAVANJU POTREBA

Kao rezultat šestomjesečnog rada na “Mapama potreba i resursa zajednice” došlo se do konačnog izbora prioriteta mjesnih zajednica “Branioci Grada.” i “Gostovic-Lovnica-Mahoje.” Utvrđene liste prioriteta urađene od strane Područnih radnih grupa prezentirane su 1. jula, 1998 godine za Okruglim stolom u hotelu “Kristal” u Zavidovicima. Odabranim prioritetima iskazana je potreba obje mjesne zajednice za iznalaženje rješenja u prevazilaženju teškoca u cilju razvoja zajednica kao i poboljšanje uslova života najugroženijih kategorija stanovništva (stara lica, invalidi, djeca sa smetnjama u razvoju, omladina, lica u stanju socijalne potrebe i.t.d. Okruglom stolu su prisustvovala 44 ucesnika: Opštinska i Područne radne grupe obje mjesne zajednice, predstavnici kantonalnih ministarstava, predstavnici opštinskih institucija, Predsjednik Opštinske radne grupe Doboj i UNOPS/PRINT Doboj, UNOPS, IBHI, IBHI -ekspertni tim,”ADL” Zavidovici, ICS, Caritas Italiana, Crveni Krst-Zavidovici, UNDP-WEEP-Tuzla, WHO, ACLI- Italia.

Primjenom metodologije učešća lokalne zajednice i lokalnih vlasti prezentirano je 20 sljedećih prioriteta mjesne zajednice “Branioci Grada”:

- 1.VODOVOD - Džebe-Ridžali-Majdan
- 2.TELEFON - Alici-Dolina
- 3.AMBULANTA - Dubravica
- 4.KOMBI VOZILO - Invalidi

- 5.PATRONAŽNA SLUŽBA
- 6.KUCNA NJEGA STARIH OSOBA
- 7.ADAPTACIJA SREDNJE STRUCNE ŠKOLE
- 8.SANACIJA - POPRAVAK ULICA - PUTEVA
- 9.SANACIJA - IZGRADNJA ULICNE RASVJETE
- 10.IZGRADNJA KANALIZACIONE MREŽE
- 11.DJECA SA SMETNJAMA U RAZVOJU
- 12.LICA U STANJU SOCIJALNIH POTREBA
- 13.DJECIJI VRTIC
14. POSTAVLJANJE ODREĐENOG BROJA KONTEJNERA
- 15.POPRAVAK DEVASTIRANIH OBJEKATA - KUCA
- 16.ORTOPEDSKA POMAGALA I LIJEKOVI
- 17.STIPENDIJE
- 18.SPORTSKI TERENI
- 19.OMLADINSKI DOMOVI - CENTRI ZA MLADE - Ridžali-Džebe-Alici-Dolina, Dubravice
- 20.REKONSTRUKCIJA PODVOŽNJAKA

Kantonalni opštinski predstavnici su u potpunosti podržali pristup Print projekta u rješavanju potreba lokalne zajednice. Smatra se korisnim proširivanje primjene metodologije učešća zajednice u identifikovanju i rješavanju potreba i na širem području. Shvaceno je da je primarna stvar pri odabiru prioriteta zadovoljenje kriterija održivosti. Oni se ogledaju u obezbjeđenju uslova za nesmetan opstanak i razvoj realiziranog prioriteta (potrebe) u budućnosti. Održivost prioriteta se garantuje na lokalnom nivou.

Doprinos UNOPS-a realizaciji prioriteta Područne radne grupe mjesne zajednice “Branioci Grada”-rezultati Okruglog stola.

PRINT/UNOPS će podržati sljedeće prioritete:

Nabavka kombi vozila za potrebe RVI

?? Ovo vozilo će biti dodjeljeno kao donacija udruženju RVI ali će ga koristiti svi invalidi na opštini Zavidovici.

?? Predstavnici udruženja koja će koristiti vozilo ujedno garantuju i održivost navedenog prioriteta (troškovi goriva, održavanje vozila i.t.d.će se izdvajati iz opštinskog budžeta.)

Opravka dijela vodovoda u selu Džebe, Ridžali, Gornje Selo i Majdan

?? Ukupna suma novca za ovaj prioritet premašuje ukupan budžet Print projekta.

?? Dodatnu podršku pružit će UNDP/WEED - Tuzla koji će finansirati prvu fazu projekta a nakon toga Print projekat će dati svoj doprinos da bi se nastavilo sa radom. Međutim ni ova dva izvora sredstava nisu dovoljna da bi se realizovao citav projekat tako da će se raditi na iznalaženju dodatnih izvora finansiranja kako bi se ovaj projekat u cjelini implementirao.

Implementacija ovog prioriteta treba biti sprovedena do kraja XI mjeseca.

Telefonska mreža u dijelu Alici i Dolina

- ?? I u ovom slučaju ukupna vrijednost projekta premašuje budžet Printa.
- ?? Print će financirati prvu fazu ovog projekta koja podrazumijeva povezivanje Zavidovica sa centralnom PTT mrežom.
- ?? Kao uslov za realizaciju prve faze za koju se Print obavezuje potrebno je izvršiti i dodatnu analizu kako bi se dokazalo da postoji realna mogućnost da će se projekat u cjelosti tj. do kraja imlementirati. Moraju se obezbijediti dodatni izvori finansiranja –novi donatori koji mogu pružiti podršku za realizaciju .

Rekonstrukcija-izgradnja objekta u Dubravici

- ?? Radi se o Domu za društvene aktivnosti mladih.
- ?? Prijedlog je prihvacen od strane Printa ali treba sa opštinskim organima obezbijediti garancije za održivost prioriteta (navesti kakve aktivnosti se namjeravaju sprovoditi)
Za ovaj dio aktivnosti se očekuje podrška UNOPS konsultanta zaduženog za ovu vrstu aktivnosti. Ako ne dode do konacne realizacije do kraja djelovanja Print projekta morat će se s kantonalnim ili opštinskim vlastima potpisati pravosnažan ugovor koji garantuje da će se projekat dovršiti i po prestanku djelovanja Print projekta.

Ostali zaključci

- ?? Za sve navedene prioritete potrebno je uraditi detaljne procjene koje se ticu troškova.
- ?? Print djeluje do kraja septembra a sve zapocete aktivnosti moraju biti završene do sredine decembra.
- ?? Ako se neki od gore navedenih priorite ta ne može realizirati sa stanovišta samoodrživosti odabrat će se drugi prioritet sa liste prioriteta po poznatim utvrđenim kriterijima.
- ?? Sve što je do sada izreceno od ogromnog je znacaja i poslužit će kao osnova pri izradi opštinskog plana društvenog humanog razvoja. Naime stice se mogućnost za djelovanje u tri ključna segmenta Print projekta:
Prvi je djelovanje u obrazovnom sektoru kojim se predvida experimentalni projekat integracije djece sa smetnjama u razvoju u redovan sistem školovanja.
Drugi i treci segment se ticu socijalnih i zdravstvenih usluga za koje se uz pomoc IBHI experata i uz konsultacije sa kompetentnim predstavnicima lokalnih institucija pokušava izraditi novi model koji će biti prvi put prezentiran kao integrisani model socijalnih i zdravstvenih službi pri cemu će se posebna pažnja pokloniti onim službama koje brinu o najugroženijim kategorijama stanovništva

2.6. UTVRĐENI PRIORITETI MJESNE ZAJEDNICE "GOSTOVICI-LOVNICA-MAHOJE U RJEŠAVANJU POTREBA

Podrucna radna grupa mjesne zajednice "Gostovic-Lovnica-Mahoje je došla do jedinstvene liste prioriteta uvažavajući specificnosti lokalnog podrucja i analizirajući rezultate dobivene sprovedenim istraživanjem u svojoj mjesnoj zajednici. Identifikovane su sljedece prioritetne potrebe.

1. ŠKOLA-izgradnja škole
2. ŠKOLOVANJE DECE (stipendije, školski pribor i knjige)
3. AMBULANTA-izgradnja ambulante
4. PATRONAŽNA SLUŽBA
5. ORTOPEDSKA POMAGALA
6. LIJECENJE BOLESNIKA (ambulantno i bolnicko)
7. LIJEKOVI-inzulin
8. RANJIVE GRUPE LICA U STANJU SOCIJALNE PTREBE (njega starih i iznemoglih lica, djeca bez jednog ili oba roditelja, lica sa smetnjama u razvoju, djeca bez roditeljskog staranja, samohrane majke)
9. PUT-sanacija puteva
- 10.VODOVOD
- 11.OTKUPNA STANICA
- 12.RAZVOJ PRIVREDE-MALE PRIVREDE, TURIZMA I POLJOPRIVREDE
- 13.TELEFON
- 14.KANALIZACIJA
- 15.KONTEJNERI ZA SMECE
- 16.MOSTOVI
- 17.DEMINIRANJE TERENA
- 18.IZGRADNJA KUCA
- 19.OMLADINSKI DOM
- 20.DRUŠTVENI DOM MZ
- 21.ULICNA RASVJETA
- 22.VJERSKI OBJEKTI
- 23.TV-RELEJ-SIGNAL
- 24.IZGRADNJA SPORTSКИH TERENA

Doprinos UNOPS-a realizaciji prioriteta podrucne radne grupe mjesne zajednice “Gostovici-Lovnica-Mahoje” u rješavanju potreba

Obnova škole u Bajvatima

?? Ovaj projekat je već analiziran i ima elemente održivosti.

?? Za realizaciju prioriteta potrebno je saznati da li postoje dodatni planirani izvori finansiranja na opštinskom ili kantonalnom nivou za obnovu ove škole.

?? Inženjer UNOPS-a i nadležni iz opštinskih sekretarijata bi trebali zajednički izraditi prijedlog projekta i predracun.

Obnova ambulante u Gostovicima

?? Print već pruža podršku na ovom projektu u saradnji sa Domom zdravlja. Obnovljena ambulanta u Gostovicu bi trebala biti centralna ambulanta za ovo područje.

?? Ambulante u Mahoju i Lovnici nemaju elemente održivosti ali će se kompenzacija izvršiti poboljšanjem teritorijalne zdravstvene i socijalne službe za brigu i pružanje zdravstvene zaštite najugroženijim kategorijama.

?? Pomoci ce se nabavkom vozila u sklopu patronažne službe što je i prijedlog IBHI experata.

Predstavnici Doma zdravlja i Centra za socijalni rad bi trebali izraditi projekat ujedinjene integrisane službe, cime bi najugroženije kategorije stanovništva dobile potrebnu pomoc.

Ako nakon realizacije ova dva prioriteta preostane nešto sredstava Opštinska radna grupa i Podrucna radna grupa razmotrit ce nacin njihovog trošenja po vec poznatim kriterijima.

3. ANALIZA ISKUSTAVA - OSNOVE NOVOG MODELA SOCIJALNE ZAŠTITE I NJENO POVEZIVANJE SA ZDRAVSTVENIM I OBRAZOVNIM SEKTOROM

3.1. OSNOVE NOVOG MODELA - MOGUCNOSTI INTEGRISANOG PRISTUPA SOCIJALNE I ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

U društvenim oblastima: zdravstvu, socijalnoj zaštiti i obrazovanju došlo je do potpunog tzv. sektorskog razdvajanja, što je išlo do te mjere da su se usluge istim klijentima odvojeno pružale, pa i odvojeno naplacivale i međusobno fakturisale. Princip jedinstva akcije i nerazdvojivih potreba socijalno, zdravstveno i obrazovno ugroženih samo je deklarativno prihvacen.

Studija IBHI-ja Tranzicija politike i sistema socijalne zaštite u FBiH ukazala je na nužnost tranzicije, pocev od pravne regulative, preko tranzicije uloge, zadataka i organizacije centara za socijalni rad i ostalih socijalnih institucija, dobila je prvi test u Pilot projektu Mape potreba i resursa u lokalnoj zajednici.

Pilot projekte Mape potreba i resursa na nivou lokalne zajednice, pokazao je da se uz strucnu pomoc i podršku strucnjaka mogu, od strane aktera tih potreba i volontera u sistemu civilnog sektora /nevladinih organizacija, ustanoviti zdravstvene, socijalno-zaštitne i obrazovne potrebe najugroženijih kategorija gradana, ali isto tako da se mogu iskazati i resursi/ sposobnosti istih da i sami svojim snagama, nevladino organizirani, uz nužnu podršku strucnjaka, mogu ucestvovati u zadovoljavanju tih potreba.

Pilot projekat je takode doprinijeo da se još jednom otkrije da su egzistencijalne potrebe, bez obzira na sektorsko razdvajanje, nedjeljive i da je mnogo efikasnije da se iste integrisanim pristupom efikasnije i racionalnije rješavaju.

Mogucnosti decentralizacije i sektorske integrisanosti pokazale su se opravdanim. ORG i eksperti IBHI-ja su opravdano ocijenili da se, na primjer, projektom razvijanja institucionalne i vaninstitucionalne zaštite starih u Domu za stara lica poveže segment sektora zdravstva - zdravstvena patronaža i kucno liječenje - sa socijalnim sektorom - kucna njega i dnevno zbrinjavanje starih. Isto tako je integrisanost, zdravstva, socijalne zaštite i segmenata obrazovanja primjenjiva u projektu - prioritetu potpune zaštite i integracije djece ometene u psihickom razvoju. Naime, zdravstvena oblast otkriva i preliminarno dijagnosticira, socijalno cijeni sposobnosti a obrzovana integrira u normalne tokove predškolskog i osnovno školskog sistema.

Istraživanjem po metodologiji pomenutog projekta ustanovljeno je, a što je konstatirano i u studiji IBHI-ja, da u pomenutim sektorima (zdravstvu, socijalnoj zaštiti i nekim dijelovima obrazovanja), pored državnih institucija i javnih službi, znacajan doprinos mogu dati i nevladini nosioci, humanitarne organizacije i udruženja gradana, te posebno organizirani neprofitni sektor cime se nadoknadjuje nedostatak državnog intervencionizma, a u ovim

oblastima uvodi demokratizacija i dobrovoljni rad kao humana akcija susjeda prema susjedima, samozaštivicavanje ugroženih i ustanovljava model solidarnosti tzv. civilnog društva.

3.2. REKONSTRUKCIJA CENTARA ZA SOCIJALNI RAD

Model decentralizacije i integrisani sektorski pristup na nivou lokalne zajednice potvrđuje tranzicione modele socijalnih službi, a narocito centara za socijalni rad u svijetu novih zadataka, uloga i organizacija.

U studiji IBHI-ja pored zadataka centara za socijalni rad koje im određuje država tranzicionim pravnim sistemom, pored povjerenih poslova i zadataka, daje mogućnosti da se zadaci prošire i van tih domena i da centri na principima neprofitnog djelovanja mogu pružiti usluge građanima, porodicama i socijalnim grupama. To mogu činiti na bazi ugovora-projekata a uz nadoknadu ostvarenu od zainteresiranih. U tom kontekstu posebno pogoduje novi integrisani sektorski pristup, zašto su zainteresirani građani, kako je to u Pilot studiji Mape potreba i resursa i iskazano.

Uloge centara za socijalni rad, ne proisticu isključivo iz zadataka postavljenih im u pozitivnom zakonodavstvu, već i iz potreba građana za širom lepezom socijalnih usluga, bilo da ih sami centri realiziraju (šireći svoju organizaciju i područja djelovanja) ili da ih realiziraju sa drugim javnim službama (zdravstvenim ustanovama, školama i dr.), odnosno sa organiziranim segmentima civilnog društva (humanitarnim organizacijama i udruženjima građana). Istina, radi nedostatka adekvatnog prostora, opreme, nedostatka nužnog stručnog kadra i neizgrađenog sistema menadžmenta u socijalnom radu, širenju pomenutih novih uloga postoje objektivne ali i subjektivne zapreke.

3.3. PRIJEDLOZI ZA UNAPREĐENJE ZAKONODAVSTVA

Model IBHI-ja predstavlja i promjene u zakonodavnoj regulativi, ali i dodatno obrazovanje stručnjaka u centrima za socijalni rad a narocito u osposobljavanju za menadžment u socijalnom radu i socijalnoj zaštiti. Tranziciono zakonodavstvo treba jasnije da se opredjeli da centri za socijalni rad kao javne ustanove imaju pravo da neprofitno djeluju, da preko projekata konkuriraju kod vladinih i nevladinih, domaćih i stranih organizacija i da tako doprinose boljoj dobrobiti građana na teritoriji gdje djeluju.

Centri za socijalni rad, kao centralne institucije u socijalnoj zaštiti na nivou lokalne zajednice, posebno treba da odigraju ulogu u razvoju segmenata civilnog društva, humanitarnih organizacija, udruženja građana, a narocito neprofitnog sektora u socijalnoj sigurnosti. Objektivne, istina još uvijek minimalne, kadrovske pretpostavke postoje. Segmenti civilnog društva kao nosioci socijalne sigurnosti, a uz pomenutu podršku centara bili bi produžena ruka centara u ostvarivanju zajedničkih ciljeva u poboljšanju nivoa zašticavanja najugroženijih i njihovom osposobljavanju za samoodgovornost za svoj socijalni položaj.